

складності концепту, але й від цілей і завдань, які ставить перед собою дослідник, а також від характеру лінгвістичних джерел – фактичного матеріалу дослідження (художня література, фразеологічний фонд, матеріали ЗМІ тощо). Ми пропонуємо шестиетапну модель аналізу концепту (на прикладі концепту СМЕРТЬ): 1. Виявлення **мотиваційних** ознак концепту СМЕРТЬ: дослідження етимології імені концепту, що становитиме його ядро. Під мотиваційною розуміємо «ознаку, що слугує основою найменування певного фрагмента світу, його внутрішня форма» [2, с. 55]. 2. Характеристика **поняттєвих** ознак концепту шляхом аналізу даних словників різних типів (етимологічних, тлумачних). 3. Вияв **образних** концептуальних ознак на матеріалі української літератури ХХ – початку ХХІ століть. Образні концептуальні ознаки – первинний етап осмислення внутрішньої форми слова. Традиційно аналіз образних ознак концепту ґрунтують на теорії

когнітивної метафори Дж. Лакоффа й М. Джонсона, які метафору розуміли як спосіб пізнання світу крізь ототожнення вербалізованих несхожих «сутностей». Концептуальна метафора є результатом процесу образного переосмислення мотивуючої ознаки. 4. Дослідження **символічних** ознак концепту СМЕРТЬ з опертям на відомості словників символів, міфологічних, етнографічних словників і аналізу фактичного матеріалу. 5. Виявлення **іронічних** ознак концепту (аналіз фактичного матеріалу), які відбивають протилежні (не характерні) понятійним ознакам значення. 6. Аналіз **асоціативного експерименту**, який дає вагомі результати для характеристики асоціативних смислових зв'язків та можливість детально дослідити семантичне поле слова [1, с. 70-76].

Шестиетапний аналіз дозволяє отримати найповнішу інформацію про структурну специфіку концепту СМЕРТЬ, його місце в національній концептосфері та роль у свідомості її носіїв.

Список літератури

1. Fedoriuk L. V. The Metodology of Concept Structure Analysis: Cognitive and Lingouculturological Aspects. In: Лінгвістичні студії / Linguistic Studies: зб. наук. праць. Донецький національний університет; гол. ред. А. П. Загнітко. – Вінниця: ДонНУ, 2016. – Вип. 32. – С. 70-76.
2. Колесов В. В. Гедонизм как явление русской лингвокультуры (на примере концепта *удовольствие*): коллективная монография / Колесов В. В., Пименова М. В., Теркулов В. И. – Киев: Издательский Дом Д. Бураго, 2012. – 208 с.
3. Пименова М. В. Концепт сердце: Образ. Понятие. Символ: Монография. – Кемерово: КемГУ, 2007. – 500 с. (Серия «Концептуальные исследования». Вып. 9).
4. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. – Воронеж: Изд-во Истоки, 2001. – 191 с.
5. Рыжжина А. А. О методах анализа концепта. – В: Вестник ОГУ. – Вып. 11. – 2014. – С. 117-120.
6. Стернин И. А. Контрастивная лингвистика. – Воронеж: Джерела, 2004. – 216 с.

Марія Чадюк

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ МУЛЬТФІЛЬМІВ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМУ «ДУМКАМИ НАВИВОРИТ»)

У роботі проаналізовано основні стратегії перекладу мультфільмів українською. Визначено специфіку використання трансформаційного і денотативного підходу за перекладу кінотексту.

Також праця фокусується на уживанні вільного перекладу, у ній виокремлено основні причини його використання, сформульовано загальну стратегію українських перекладачів.

Ключові слова: переклад, кінотекст, мультфільми

The work analyses main strategies of translation cartoons into Ukrainian. It includes information about the specificity of using transformation and denotative approach during audiovisual translation. Also, the work focuses on the use of free translation, it singled out the main reasons for its use, formulate the general strategy of Ukrainian translators.

Keywords: translation, audiovisual translation, cartoons

Популярність мультфільмів зумовлює потребу в їхньому дубляжі українською, а для цього потрібні ефективні стратегії. Існує досить велика кількість студій, присвячених перекладу, зокрема серед українських вчених – праці В. Коптілова, І. Корунця, В. Карабана [2; 3; 4]. Попри це особливості кінотексту досліджені мало: можна згадати працю В. Горшкової [1], у якій формулюються особливості кінотексту, типи перекладу в кіно. Ще одна студія – книга «Audiovisual Translation» Дж. Д. Сінтаса й Г. Андерман [5], у якій подано практичні поради щодо навчання техніці перекладу кінотексту. Здебільшого, ця тема висвітлюється лише у статтях. Саме тому аналіз перекладів, що вже існують, є успішними, – актуальний. Тож мета цієї студії – виявити особливості українського перекладу мультфільмів (на прикладі «Думками навиворіт») задля виокремлення найкращих способів застосування перекладацьких прийомів.

Українські перекладачі мультфільму використовували трансформаційний підхід (перекодування, дослівний переклад) і денотативний. Перекодування на зразок *Riley – Райлі*, у тексті трапляється рідко, що зумовлено специфікою кінотексту. Головні герої мультфільму – емоції, тому в цьому випадку маємо дослівний переклад, а не перекодування, напр.: *Joy, Fear, Sadness, Disgust – Радість, Страх, Печаль, Відраза*.

У пропонованому дослідженні ми зосередилися більше на тих випадках, коли ужито недослівний переклад. Саме тоді, на нашу думку, найяскравіше проявляється

специфіка тексту. Зокрема, на це вказують і причини даної стратегії. По-перше, недослівний переклад з'являється задля скорочення викладу, щоб його тривалість дорівнювала звучанню оригіналу, напр.: *Did he just say we couldn't have dessert?* – *Він сказав, що не дасть нам десерту?; And when you touch them, we can't change them back – А після тебе їхній колір не змінити ніяк!*.

Інша причина суто мовна – для уникнення повторів, передачі специфічних синтаксичних конструкцій, сталих виразів, напр.: *Oh, airplane. We got an airplane, everybody – Прикольно! У нас буде літачок!; Great, this is just great – Клас!; Watching you play tag was such a treat – Та й у квача ти грала неперевершено*.

Проте прикметною рисою українського перекладу, яка і забезпечує йому популярність, є застосування вільного перекладу в інших випадках. Найперше, часом його використовують до висловів, які зазвичай перекладають дослівно. Українські перекладачі вирішили надати їм «природної української», а не буквالیстичної (термін І. Корунця) форми, напр.: *Riley, is everything okay? – Райлі, ти чимось засмучена? (зазвичай українською цей вислів перекладають *Все добре? / Все гаразд? / Щось трапилося?*); *Just shut up! – Задобали*.*

Також вільний переклад застосовується для створення притаманного українцям стилю спілкування, в якому менше етикетних форм дозволу, вибачення, ніж в англійській

мові, напр.: *Can I just... if you could... I just want to fix that. Thanks – Краще я візьму! Щоб не зламалась; I gotta go – На сьогодні досить.*

Ще одна функція вільного перекладу – уведення сленгових слів (зادля збагачення української мови на усіх рівнях, посилення експресивності тексту), напр.: *That was so amazing! – Це було ульотно! ; Joy, we've got a stairway coming up – У нас тут сходи намічаються.*

Нерідко вільний переклад служить для створення гумористичного ефекту. Тому на місці нейтральних англійських лексичних одиниць, українські перекладачі використовують сленг, рідковживані й ті

слова, яким притаманне емоційне забарвлення, напр.: *I saw a really hairy guy. He looked like a bear – Був тут один патлатий, він наче схожий; Just in case – Хай полежить.*

У такий спосіб український переклад не тільки якнайкраще передає зміст мультфільму, робить його цікавим, «ближчим» для глядачів, а й підвищує популярність української мови, демонструючи багатство її лексичного складу, передає різні емоційні й смислові відтінки, а також робить можливим творення нових жартів. Тож така стратегія може стати основою для подальших успішних перекладів українською.

Список літератури:

1. Горшкова В. Е. Перевод в кино: дублирование vs. субтитры (на материале фильма Люка Бессона «Ангел.А», Франция, 2005 г.) [Электронный ресурс] / В. Е. Горшкова. – Режим доступа: http://islu.ru/files/rar/2011/Professores/gorshkova/perevod_v_kino_dublirovanie_vs_subtitry.pdf (дата звернення 19.01.17). – Название с экрана.
2. Карабан В., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: навч. пос. / Вячеслав Карабан, Джеймс Мейс. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 608 с.
3. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: навч. пос. / Віктор Коптілов. – К. : Юніверс, 2003. – 280 с.
4. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: навч. пос. / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 510 с.
5. Audiovisual Translation / edited by Jorge Díaz Cintas and Gunilla Anderman. – Hampshire : PALGRAVE MACMILLAN, 2009. – 256 p.

Алла Чутковська

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

ЗВЕРТАННЯ І КОМАНДИ В УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

У дослідженні розглянуто військову лексику як частину відповідної терміносистеми. Окреслено основні етапи формування української військової термінології, тенденції її розвитку на сучасному етапі. Проаналізовано особливості військових команд, властивих національним збройним формуванням від початку ХХ століття. Досліджено форми звертань в українському війську, наголошено на потребі переглянути і впорядкувати відповідну термінологію.

Ключові слова: *військова термінологія, фразеологічність, команди, звертання.*

The study examines the military lexicon as a part of the accordant terminology. The main forming stages of Ukrainian military terminology, trends of its development today are outlined. The features of military commands used by national militias since the early twentieth century are analyzed. The forms of appeals in the Ukrainian army are studied, the need to review and organize the corresponding terminology is emphasized.

Keywords: *military terminology, idiomatic, commands, appeals.*